



**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Vtrum idem numero effectus possit produci, & semel à pluribus causis
adæquatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

tamen Deus non concurrat particulariter ad perfectionem illam maiorem communicandam; unde quod ille sit perfectior secundum se, materialiter se habet. Ad probationem maioris dico adesse quidem semper causam totalem perfectiorem; sed eam tamen non agere ad effectum ut perfectiorem; quia non agit Deus nisi iuxta perfectionem secundæ: quod manifeste colligitur ex eo, quod quando concurrat tantum ut causa vniuersalis, non producatur ullus effectus; nisi qui posset à sola causa produci casu quo non haberet essentialem subordinationem ad causam primam; unde si effectus sit causa secundæ perfectior, sicut non produceretur ab ipsa in casu, quo non dependeret in agendo à causa prima, ita neque poterit prodigi, dū depēdet ab ipsa ut causa prima rati, & vniuersalis.

18 *Quæres*, an causa æquioca totalis debeat esse perfectior effectui.

An causa æquioca debeat esse perfectior effectui.

Respondet hoc dependere ab alia questione, an scilicet duæ res diuersæ speciei possint esse æqualis perfectionis, si enim possint, quando vna haberet æqualem perfectionem cum altera, nihil impedit quominus posset illam producere; & si produxisset, esset causa æquioca ipsius, ac consequenter causa æquioca non deberet necessario esse maioris perfectionis: si autem non possint duæ res diuersæ speciei esse æqualis perfectionis, tunc quandoquidem causa æquioca debet esse diuersæ speciei, & non possit esse minoris perfectionis, debet esse maioris. Quid autem absolute dicendum sit, resolutum est in Logica.

QVÆSTIO II.

Virum idem numero effectus possit produci simul & semel à pluribus causis adæquatis.

19 **C**ertum est, eundem effectum posse produci à pluribus causis diuersi ordinis simul, & semel; quarum qualibet sit adæquata in suo ordine; nam à quatuor generibus causarum, & à causa etiam prima vnus effectus de facto producit, ex quibus qualibet in suo ordine est adæquata; nec minus certum est posse, & de facto produci eundem effectum à diuersis causis eiusdem ordinis, verbi gratia ordinis efficientis, modo tamen neutra ex ipsis sit simpliciter adæquata causa effectus: sic enim à Deo, & igne producit de facto alius ignis efficienter. Difficultas autem est, an possit idem effectus produci à diuersis causis, quarum qualibet sit ita adæquata ipsius, ut eodem modo se habente, produceretur effectus per illam non minus bene quoad modum aut substantiam, siue altera produceret effectum, siue non. In hoc enim consistit ratio causæ adæquate, quod scilicet sit causa produciens effectum absque dependentia actuali ab alia causa sic, ut quamuis alia causa non applicaretur nec concurreret, illa causa, quæ dicitur adæquata, vere produceret illum effectum eodem modo se habendo, quo se habet præsentia alia causa.

Prima sententia est, quod possit idem effectus, etiam naturaliter, produci à diuersis causis, quarum qualibet adæquate effectum produceret. Hæc tribuitur *Nominalibus*, cum quibus conuenit *Hurtadus disp. 13. de anima sec. 7. Auerſa q. 16. sec. 5.* & plures alij quantum ad causas finales diuersas.

Secunda sententia est, id non posse fieri naturaliter, saltem quoad efficientis causas, posse tamen supernaturaliter. Hanc tenent *Suares disp. 26. sec. 4. Auerſam citatus. Arriaga disp. 7. n. 116. Caiet. 1. p. q. 52. a. 3.* quamuis oppositum teneat 3. p. q. 67.

Tertia denique sententia est, nec quidem supernaturaliter id contingere posse Ita *D. 1. d. 2. q. 3.* & alibi sæpe cum omnibus suis; & *D. Thoma 1. p. q. 52. a. 3.* & aliis locis citatis à *Complutensibus* ipsum in hoc sequentibus.

CONCLUSIO.

Idem effectus nequit dependere à pluribus causis adæquatis.

20 **N**on potest idem effectus dependere à pluribus causis adæquatis simul, & semel, nec naturaliter, nec supernaturaliter. Hæc est iuxta tertiam sententiam contra alias duas.

*Probat*ur quoad primam partem, nimirum quod fieri nequeat naturaliter; quia superflue concurreret altera

causa, quando vna producit adæquate effectum; ergo non potest naturaliter tum concurrere. *Probat*ur consequentia, quia non debet attribui naturæ actiuitas vlla frustranea & inutilis; ergo si superflueret alter concursus, proposito primo adæquato, non debet asseri quod natura habeat virtutem actiuam respectu eius.

Confirmatur hæc pars maxime per secundam partem, quia si supernaturaliter id fieri nequeat, à fortiori non poterit fieri naturaliter.

*Probat*ur conclusio quoad secundam partem: quia sequeretur effectum dependere per se, & non dependere per se ab alterutra ex illis causis, imo à neutra, & quamlibet ex illis esse causam adæquatam, ac non esse causam adæquatam: sed hoc implicat: ergo. *Probat*ur sequela maioris: quia dependeret per se effectus, & qualibet ex causis esset adæquata ut supponitur: non dependeret per se effectus nec vlla ex causis esset adæquata, quia nihil dependet per se ab aliquo, quo non posito, adhuc per alia, quæ tum ponuntur, sine vilo nouo superaddito poneretur, sed ablata alterutra ex illis causis, adhuc effectus per alteram absque vilo superaddito poneretur, alias non esset causa adæquata ipsius; ergo non dependet per se ab altera.

Deinde, illa non est causa adæquata, quæ non ponit effectum nisi concurrente altera causa: sed si altera causa poneret etiam effectum, neutra causa poneret effectum; nisi altera causa concurrente: ergo neutra esset causa adæquata. Hæc est probatio communissima huius conclusionis, qua tam *Scotista* quam *Thomista* vtuntur.

21 *Sed respondet aduersarij*, dependentiam per se effectus à causa totali non excludere simultaneam dependentiam eiusdem effectus ab alia causa; sed importare tantum quod ita producat totaliter per illam causam, à qua sic dependere dicitur, ut eadem ipsa actione, qua producit effectus per illam causam, produceretur, quamuis altera causa non haberet suam actionem.

Responsio aduersariarum.

Deinde, esse causam adæquatam non dicit exclusionem alterius causæ necessario, sed solum dicit quod illa causa, quæ talis dicitur, tali actione effectum producit, quæ sola sufficeret, quamuis non adesset alia vlla causa, nec actio vlla altera.

Impugnatur hæc responsio primo: quia quidquid sit, an excludat dependentiam per se ab vna causa totali, dependentiam ab altera, saltem inuoluit hoc, quod res non esset pro illo instanti, pro quo dicitur dependere, nisi esset illa causa, à qua dicitur dependere, aut nisi esset aliquid aliud loco ipsius, quod non esset, quando res ab illa dicitur dependere: neque enim potest concipi quomodo aliàs dependeret. Sed in casu nostro, quamuis nihil poneretur loco vilius ex illis, à quibus dependere dicitur effectus, adhuc effectus maneret in esse, ablata quacunque ex illis; ergo non dependeret ab vlla ex illis.

Impugnatur.

Dices, effectum non dependere in tali casu proprie ab vlla ex illis determinate, licet determinate accipiat esse à qualibet ex illis.

Contra: quia dependentia effectus à causa consistit in acceptione sui esse ab illa; ergo si determinate accipit suum esse à qualibet ex illis, etiam dependebit à qualibet ex illis determinate.

Dices secundo, dependentiam vltra acceptionem esse, dicere vterius, quod non esset res, nisi esset causa, à qua dicitur dependere, aut aliquid aliud loco eius, quod non est, quando dependet ab illa causa; unde, quandoquidem effectus recipiens esse à duabus causis, haberet esse quamuis vna non esset, sine positione vilius alterius, quod in eodem ipso instanti non esset propterea absolute non debet dici dependere ab vlla ex illis determinate.

Contra: quia ad minus habemus, non obstante hac responsione, quod effectus non possit dependere proprie à pluribus causis adæquatis simul; quod videtur intentum potissimum *Scoti*. Deinde non videretur aliquid posse accipere esse ab vilo, quo non posito, adhuc haberet suum esse.

22 *Impugnatur secundo eadem responsio principalis*: quia si causa totaliter producit effectum actione tali, per quam solam absque consortio alterius necessario poneretur

Vu 4 tur

cur effectus, & si effectus dependeat per se totaliter ab una causa sic, ut ab ea haberet esse, quantumvis nulla alia adisset: ergo effectus non habet indigentiam, vilius alterius causa, sed si non habeat indigentiam, non habet dependentiam, neque potest habere: ergo supposita una causa totali, & una dependentia totali, nequit adesse alia causa, neque totalis neque partialis, quæ actualiter influat in illum effectum, aut à quo ille effectus dependeat actualiter villo modo. Probatur sumptam: quia indigentia actualis est ratio fundandi, aut conditio necessario requisita ad fundandam relationem actualis dependentiæ, non minus quam albedo est ratio fundandi relationem similitudinis: & hinc sequitur quod Deus non possit dependere ab villo alio, quia nullo alio indiget: & sane, si non posset creatura indigere Deo, non posset ab ipso dependere, & si non indigeret ipso actu, non dependeret actu ab illo: quæ est etiam ratio cur idem non posset dependere à se ipso: ergo ubi non est indigentia, non potest esse dependentia.

23. *Dices effectum habere indigentiam ut si ab illa alia causa, quia sic perfectius existet, & minus poterit destrui, nam posita dependentia ab altera causa, si destrueretur una causa cum actione ipsius, non destrueretur tamen effectus, quia conservaretur ab altera causa.*

Contra: quia in illo instanti, in quo producit effectus ab una causa, non potest destrui: ergo non potest pro illo instanti habere indigentiam vlla ratione ab altera causa: iam enim perfecte existit pro illo instanti, & tam erit pro eodem instanti indestruibilis, quam si dependeret à mille. Quoad alia autem instantia sequentia, ut conservetur, destructa una causa, sufficit quod in illo instanti, quo destruitur illa causa, ponatur dependentia ipsius ab altera causa, neque potest habere indigentiam vllam alterius cause, nisi in ordine ad hoc, quod deficiente concursu vnius, ponatur concursus alterius: ergo omnino superfluit in ordine ad quemcunque effectum possibilem duplex dependentia totalis eiusdem effectus à pluribus causis pro eodem instanti simul, & consequenter non potest esse indigentia respectu talis dependentiæ, quandoquidem impossibile est ut aliquid indigeat eo, quod est omnino superfluum.

Dices non esse quidem indigentiam in effectum, respectu duplicis talis dependentiæ, & propterea connaturaliter loquendo non debere viramque poni: sed supernaturaliter non est inconueniens, quod aliquid superfluum ponatur.

Contra est, quia si illud quod superflue poneretur, necessario præsupponeret aliquam determinatam conditionem, profecto non poterit poni sine illa, nec supernaturaliter, sicut nec similitudo fundata in albo potest poni etiam supernaturaliter absque albedine: sed dependentia præsupponit necessario indigentiam: ergo ubi non est indigentia, nequit poni dependentia, quamvis alias non esset inconueniens, quod produceretur aliquid superfluum supernaturaliter.

24. *Probatur secundo conclusio:* quia eadem causa non potest habere plures effectus adequatos simul & semel, licet posset successus plures tales habere: ergo nec vnus effectus potest habere plures causas adequatas simul & semel, quamvis successus posset. Antecedens conceditur ab aduersariis communiter, & ratio eius est, quia alias sequeretur, quod effectus esset adequatus & non esset adequatus virtuti ipsius: esset quidem, ut supponitur, non esset autem, quia ultra illum effectum haberet alium effectum. Probatur consequentia à paritate rationis, quia tam sequitur causam non esse adequatam, quæ admittit aliam causam, quam effectum non esse adequatum si admittat alium effectum: ergo si sequeretur ex pluribus effectibus neutrum esse adequatum, etiam sequitur ex pluribus causis neutram esse adequatam.

Quod si dicas, causam non dici adequatam ex eo, quod excludat alias causas, sed ex eo, quod se sola totaliter producat effectum tali actione, quæ sufficeret ad effectum ponendum, quamvis nulla alia causa, nec actio adhiberetur. Similiter dici poterit effectum non dici adequatum ex eo, quod excludat alios effectus, sed ex eo,

quod adequatè produceretur à causa.

Confirmatur hæc probatio: quia sicut est in causa productiuitas tam limitata in ordine ad aliquem effectum tantæ perfectionis, ut non possit villo modo extendere se ad vltiorem gradum, nec quidem supernaturaliter, ita etiam videtur esse in effectum producibilis talis rationis, quæ non possit extendere se, nisi ad causam talem simul & semel: sed nullam causam potest sic melius respicere, quam causam, quæ totaliter ipsum effectum ponit: ergo talem solum potest simul respicere, & consequenter nequit respicere simul aliquam aliam causam.

Ex hac probatione patet male argumentari aduersarios ex eo, quod idem effectus possit diuisim & successus, & etiam pro eodem instanti iuxta dicenda quæstione sequenti, produci à pluribus causis, quod possit produci ab ipsis simul & collectiue: quia si valeret ista collectio, sequeretur quod quemadmodum eadem causa potest successus & etiam pro eodem instanti diuisim producere plures effectus adequatos, quod possit simul illos producere copulatiue, quod ipsi negant.

25. *Complutenses* probant hanc conclusionem vltimus: quia sequeretur, quod actiones illarum causarum essent duæ, & non essent duæ, & consequenter etiam virtutes ac essentia earum essent, & non essent duæ, quod implicat. Probant secundam sequelam: quia confusio actionum refunditur in confusione virtutum, quia quæ causæ agunt per diuersas actiones, debent agere per diuersas virtutes; quæ vero agunt per eandem actionem, si sint præsertim causæ eiusdem ordinis, debent agere per eandem virtutem. Probant etiam primam sequelam: quia essent duæ actiones, ut supponunt aduersarij, & patet ex eo, quod corresponderent diuersis virtutibus & rationibus agendi eiusdem ordinis: & ex eo quod, deficiente actione vnius causæ, effectus procederet ab altera causa, non essent autem duæ actiones, sed vna tantum, quia cum effectus sit vnus, fieri ipsius debet esse vnum, & consequenter actio debet esse vna, quia accidentia indiuiduantur à subiecto.

Hæc probatio parum virget, nam non probat sufficienter quod in casu, de quo agitur, actio deberet esse vna: si enim actio ponatur in agente, certum est, quod pro diuersitate causarum debent esse diuersæ actiones, & si ponatur actio ex parte termini, seu effectus, non minus debet multiplicari pro diuersitate agentium, quando præsertim agentia non sunt essentialiter subordinata, nec sic concurrunt ad effectum quin quodlibet ex ipsis suum possit habere concursum, quamvis alterum non haberet suum. Falsum etiam est accidentia ita indiuiduari à subiecto, quin plura distincta possint subiectari in eodem numero subiecto, & præsertim si sint accidentia, quæ essentialiter respiciunt terminos distinctos, & quorum vnum non possit referre subiectum ad illud, ad quod referret alterum, ut contingit in casu proposito.

26. *Obiicies primo:* idem numero accidens potest esse simul in pluribus subiectis, & eadem numero forma in pluribus materiis: ergo & idem effectus à pluribus simul causis potest dependere adequatè. Probatur consequentia: quia accidens illud vnum dependeret à pluribus illis subiectis, & eadem illa forma dependeret à pluribus illis materiis, si poneretur in illis, tanquam à pluribus causis adequatis.

Respondeo distinguendo antecedens: ita ut à quolibet ex illis subiectis adequatè dependeret, aut à quolibet ex illis materiis, nego antecedens: ita ut partialiter à quolibet ex illis, aut totaliter ab vno, & nullo modo, ab altero, concedo antecedens, & nego consequentiam cum probatione ipsius.

Obiicies secundo: vnum corpus potest simul supernaturaliter poni in pluribus locis: ergo & vnus effectus à pluribus causis.

Respondeo negando consequentiam: quia corpora non dependent in suo esse per se à locis, sicut effectus dependet à causis; unde non militat eadem ratio de corpore respectu plurium locorum, & de effectum respectu plurium causarum.

Confirmatur

Confirmatur hæc responsio contra aduersarios: quia quævis ipsi concedant vnum locum posse recipere plura corpora, non tamen concedunt eandem causam posse producere plures effectus adæquatos: ergo quamuis nos admittamus vnum corpus posse esse in pluribus locis, non debemus tamen admittere vnum effectum posse produci à pluribus causis adæquatis: & quæcunque disparitas dabitur ab ipsis pro sua parte sufficit nobis, vel alia habens cum ipsa proportionem pro nostra parte.

27 *Obiicies tertio*: si duo ignes applicarentur eidem stupæ æqualiter, & eodem omni modo, vt si penetrarent se inuicem, producerent eundem calorem, & eundem ignem; ergo duæ causæ totales, producere possunt eundem omnino effectum.

Respondetur distinguendo antecedens, ita vt quilibet ex illis, aut etiam vnus sit causa totalis, nego antecedens: ita vt quilibet ex illis sit causa partialis, concedo antecedens.

Et si queratur vter ex ipsis potius debeat dici producere illum effectum.

Respondetur neutrum ex natura sua, vnde spectabit ad Deum determinare, quidnam debeat producere, nisi velit ita rem disponere, vt ab vtroque procedat partialiter, neque enim vterque potest toto conatu concurrere, tum quia sequeretur, quod dependeret effectus adæquate ab vtraque causa; tum quia implicat causam perfectiorem agentem toto conatu non posse habere perfectiorem effectum, quam imperfectior possit, sed duo ignes sunt perfectior causa, quam vnus ignis, ergo si agunt toto conatu, quo possunt agere, debent habere perfectiorem effectum, quam vnus tantum ex ipsis: ergo quando producant vnum effectum, qui tam cito & bene ab vno potest produci, quam à duobus, non possunt habere tantum concursum, quantum haberent quando seorsim agerent, & consequenter tum concurrunt solum partialiter.

28 *Obiicies quarto*: de facto si simul duo Sacerdotes proferrent formam consecrationis supra eandem hostiam, vterque adæquate illam consecraret: ergo illa consecratio haberet duas causas totales.

Respondetur aliqui, aliud esse de causis physice agentibus & aliud de iis quæ agunt moraliter, qualiter Sacerdotes agunt ad consecrationem. Sed reuera videtur mihi eandem esse rationem de vtriusque; nam si adæquate procedat effectus ab vna causa morali, non remanebit indigentia in ipso, vt possit dependere simul ab alia causa morali.

Respondetur ergo aliter, negando antecedens: nam in tali casu vterque tantum inadæquate producit illum effectum, quia licet habeant virtutem adæquate productionis moraliter loquendo, quando seorsim applicantur; tamen quando applicantur simul, non habent talem virtutem propter implicantiā; quæ inde sequeretur.

29 *Obiicies quinto*: de facto moueretur quis ad ponendum effectum aliquem propter duos fines adæquatos, quorum quilibet, si solus esset, moueret tam bene, quam mouet, quando vterque proponitur: ergo non solum supernaturaliter, sed naturaliter etiam potest idem effectus à duabus causis totalibus eiusdem ordinis, & non subordinatis produci.

Respondetur negando antecedens: quamuis enim quis ambulet propter sanitatem solum, aut propter recreationem solum, & tum sanitas esset finis adæquatus, & recreatio etiam; tamen quando mouetur ab vtroque fine simul, ambulatio dependet ab vtroque, tanquam causis partialibus integrantibus vnicum finem totalem, nec eadem actione, qua alteruter ex ipsis concurrat concurrente altera concurreret quando ille solus moueret, quia actio ipsius, quando concurrat alter, est actio qua mouet ad volitionem effectus propter vtrumque finem; actio verò, qua mouet, quando solus mouet, est actio qua mouet ad volitionem effectus propter illum solum finem. Ex his autem duabus volitionibus vnā distinguitur specie ab altera, & consequenter actio, quæ terminatur ad vnā: debet distingui specie ab illa, quæ terminatur ad alteram.

30 *Obiicies sexto*, quælibet creatura dependet essentialiter

liter à Deo, tanquam à causa totali, mediante actione, quæ sola sufficeret ad ponendam creaturam, & tamen non obstante dependent multæ creaturæ ab aliis creaturis; ergo cum concursu causæ totalis & adæquate potest manere concursus alterius causæ.

Respondetur multi, distinguendo consequens: concursus alterius causæ diuersi ordinis, conceditur; eiusdem ordinis, negatur. Sed hæc responsio nunquam placuit, nihil enim refert, quod sit eiusdem vel diuersi ordinis, quantum ad hoc. Si enim cum causa simpliciter totali, per quam solum eodem modo se habentem produceretur effectus, potest stare alius concursus qualiscunque, profecto argumenta supra posita pro nostra conclusione ex adæquatione causæ & indigentia effectus, omnino eneruantur, vt consideranti rem bene facile patet.

Itaque respondeo aliter, negando maiorem: quando enim concurrat alia creatura, profecto Deus non est causa simpliciter adæquata effectus, nec est possibile, vt actio illa, per quam producit effectum concurrente creatura formaliter considerata vt actio talis est, possit esse totalis productio effectus; nec est possibile, vt ponatur absque actione creaturæ concurrentis, & si poneretur, profecto non sufficeret se sola.

Dices, hæc argueret imperfectionem, in actione diuina.

Respondetur negando consequentiam: sicut enim non arguit imperfectionem in actione ipsius formaliter considerata, qua producit Leonem, quod per eam non possit produci lapis, quia ex natura sua intrinseca dicitur ordinem tantum ad Leonem; ita etiam non arguit imperfectionem in actione, qua vult producere cum creatura, quod non sufficeret absque creatura, quia dicit ex natura sua ordinem, qua talis actio formaliter est, ad concursum creaturæ & non est productio effectus absolute, sed productio ipsius cum creatura.

QVÆSTIO III.

Virum idem numero effectus possit produci à pluribus causis totalibus diuisis.

31 *Hæc* quæstio in duplici sensu examinari potest. Primus est, an idem effectus, qui est productus ab vna causa, si destrueretur, possit iterum ab alia causa produci. Secundus sensus est, an effectus qui pro vno instanti productus est ab vna causa, possit idem numero produci ab alia causa, si eodem modo fuisset applicata cum omnibus circumstantiis & conditionibus intrinsecis & extrinsecis, ac causa illa fuit applicata, quæ illum produxit: v.g. an calor, qui hodie productus est in Hybernia à tali igne in tali subiecto, potuisset produci ab igne omnino simili Romæ existente, si poneretur in Hybernia loco illius alterius ignis.

Quantum autem ad primum sensum, ex suppositione, quod eadem causa, quæ semel produxit effectum, possit illum destructum reproducere, non est difficultas vlla, quin altera causa possit eundem iterum æque bene reproducere præter illam difficultatem, quæ est in secundo sensu. Vnde solutio quæstionis in secundo sensu est, quæ principaliter hic intenditur. Sane autem de hac re tres sententiæ.

Prima est, quod neque supernaturaliter possit fieri, vt effectus procedens ab vna causa, possit produci ab altera. Pro hac citantur *Conimbricenses* 1. *Physicorum*, c. 9. q. 11. *Misius* 1. *Physicorum tract. de causis*, sect. 5. *Complutenses* 2. *Physic. disp.* 15. *Amicus* 1. *Phys. tract.* 14.

Secunda sententia est non posse id fieri naturaliter, posse tamen supernaturaliter. Ita *Murcia* 2. *Phys. disp.* 4. q. 8. *Franciscus de Ragonis tract. de principiis* sect. 2. & quoad primam partem eam tenent omnes auctores prioris sententiæ.

Tertia denique sententia est id posse fieri absolute: ita *Scotus* 2. d. 20. q. 2. cum suis omnibus, & *Nominalibus*, quos sequuntur *Sum. disp.* 26. *met. sec. 5. Ruvius hic tract.* 7. q. 2. *Auersa* q. 16. *sec. 4.* Non autem determinant tam clarè hi authores, an dicant id fieri posse naturaliter nec ne: sed credo Scotum sic intelligendum, quia id vident eius rationes.

Vt autem tollatur omnis quæstio de nomine, quæ potest

Responsio
aliquorum
tenetur.

Aliorum
responsio
tenetur.

Ex duobus
Sacerdotibus
consecratis
nequit adæ-
quate conse-
crare.

Nequit
quis habere
duos fines
adæquatos.